

DPH-krivulje in polinomske vijačnice

Simon Besednjak

Fakulteta za matematiko in fiziko

3.3.2022

Parametrično podane prostorske krivulje

$$\mathbf{r} : I \rightarrow \mathbb{R}^3, I \subseteq \mathbb{R}, \quad \mathbf{r}(t) = (x(t), y(t), z(t)), \quad t \in I,$$

Parametrično podane prostorske krivulje

$$\mathbf{r} : I \rightarrow \mathbb{R}^3, I \subseteq \mathbb{R}, \quad \mathbf{r}(t) = (x(t), y(t), z(t)), \quad t \in I,$$

$$\mathbf{r}' : I \rightarrow \mathbb{R}^3, \quad \mathbf{r}'(t) = (x'(t), y'(t), z'(t)), \quad t \in I,$$

Parametrično podane prostorske krivulje

$$\mathbf{r} : I \rightarrow \mathbb{R}^3, I \subseteq \mathbb{R}, \quad \mathbf{r}(t) = (x(t), y(t), z(t)), \quad t \in I,$$

$$\mathbf{r}' : I \rightarrow \mathbb{R}^3, \quad \mathbf{r}'(t) = (x'(t), y'(t), z'(t)), \quad t \in I,$$

$$\sigma(t) = \|\mathbf{r}'(t)\| = \sqrt{x'^2(t) + y'^2(t) + z'^2(t)},$$

Parametrično podane prostorske krivulje

$$\mathbf{r} : I \rightarrow \mathbb{R}^3, I \subseteq \mathbb{R}, \quad \mathbf{r}(t) = (x(t), y(t), z(t)), \quad t \in I,$$

$$\mathbf{r}' : I \rightarrow \mathbb{R}^3, \quad \mathbf{r}'(t) = (x'(t), y'(t), z'(t)), \quad t \in I,$$

$$\sigma(t) = \|\mathbf{r}'(t)\| = \sqrt{x'^2(t) + y'^2(t) + z'^2(t)},$$

$$\mathbf{t} = \frac{\mathbf{r}'}{\|\mathbf{r}'\|}, \quad \mathbf{p} = \frac{\mathbf{r}' \times \mathbf{r}''}{\|\mathbf{r}' \times \mathbf{r}''\|} \times \frac{\mathbf{r}'}{\|\mathbf{r}'\|}, \quad \mathbf{b} = \frac{\mathbf{r}' \times \mathbf{r}''}{\|\mathbf{r}' \times \mathbf{r}''\|},$$

Parametrično podane prostorske krivulje

$$\mathbf{r} : I \rightarrow \mathbb{R}^3, I \subseteq \mathbb{R}, \quad \mathbf{r}(t) = (x(t), y(t), z(t)), \quad t \in I,$$

$$\mathbf{r}' : I \rightarrow \mathbb{R}^3, \quad \mathbf{r}'(t) = (x'(t), y'(t), z'(t)), \quad t \in I,$$

$$\sigma(t) = \|\mathbf{r}'(t)\| = \sqrt{x'^2(t) + y'^2(t) + z'^2(t)},$$

$$\mathbf{t} = \frac{\mathbf{r}'}{\|\mathbf{r}'\|}, \quad \mathbf{p} = \frac{\mathbf{r}' \times \mathbf{r}''}{\|\mathbf{r}' \times \mathbf{r}''\|} \times \frac{\mathbf{r}'}{\|\mathbf{r}'\|}, \quad \mathbf{b} = \frac{\mathbf{r}' \times \mathbf{r}''}{\|\mathbf{r}' \times \mathbf{r}''\|},$$

$$\kappa = \frac{\|\mathbf{r}' \times \mathbf{r}''\|}{\sigma^3} = \frac{\|\mathbf{r}' \times \mathbf{r}''\|}{\|\mathbf{r}'\|^3}, \quad \tau = \frac{(\mathbf{r}' \times \mathbf{r}'') \cdot \mathbf{r}'''}{\|\mathbf{r}' \times \mathbf{r}''\|^2}.$$

Krivulje s pitagorejskim hodografom

Definicija

Prostorska polinomska krivulja $\mathbf{r} : I \rightarrow \mathbb{R}^3$, $\mathbf{r}(t) = (x(t), y(t), z(t))$, kjer je I zaprt interval v \mathbb{R} , ima pitagorejski hodograf, če obstaja tak realen polinom σ , da velja

$$x'^2(t) + y'^2(t) + z'^2(t) = \sigma^2(t), \quad t \in I.$$

Takim krivuljam pravimo tudi *PH-krivulje*.

Krivulje s pitagorejskim hodografom

Izrek

Prostorska krivulja \mathbf{r} je PH-krivulja natanko takrat, ko je njen hodograf oblike

$$x'(t) = (u^2(t) + v^2(t) - p^2(t) - q^2(t))w(t),$$

$$y'(t) = 2(u(t)q(t) + v(t)p(t))w(t),$$

$$z'(t) = 2(v(t)q(t) - u(t)p(t))w(t),$$

za realne polinome u, v, p, q in w .

Krivulje s pitagorejskim hodografom

Izrek

Prostorska krivulja \mathbf{r} je PH-krivulja natanko takrat, ko je njen hodograf oblike

$$x'(t) = (u^2(t) + v^2(t) - p^2(t) - q^2(t))w(t),$$

$$y'(t) = 2(u(t)q(t) + v(t)p(t))w(t),$$

$$z'(t) = 2(v(t)q(t) - u(t)p(t))w(t),$$

za realne polinome u, v, p, q in w . Parametrična hitrost se poenostavi v

$$\sigma(t) = \|\mathbf{r}'(t)\| = (u^2(t) + v^2(t) + p^2(t) + q^2(t))w(t).$$

Pri tem polinom w predstavlja skupni faktor komponent hodografa.

Krivulje s pitagorejskim hodografo – lastnosti

Ločna dolžina regularne PH-krivulje je v polinomski odvisnosti od parametra t :

$$s(t) = \int_a^t \|\mathbf{r}'(\xi)\| d\xi = \int_a^t \sigma(\xi) d\xi.$$

Krivulje s pitagorejskim hodografom – lastnosti

Ločna dolžina regularne PH-krivulje je v polinomski odvisnosti od parametra t :

$$s(t) = \int_a^t \|\mathbf{r}'(\xi)\| d\xi = \int_a^t \sigma(\xi) d\xi.$$

Vektorsko polje enotskih tangent \mathbf{t} je racionalno v parametru t .

Krivulje s pitagorejskim hodografo – lastnosti

Ločna dolžina regularne PH-krivulje je v polinomski odvisnosti od parametra t :

$$s(t) = \int_a^t \|\mathbf{r}'(\xi)\| d\xi = \int_a^t \sigma(\xi) d\xi.$$

Vektorsko polje enotskih tangent \mathbf{t} je racionalno v parametru t .
Torzijska ukrivljenost τ je racionalna funkcija parametra t .

Krivulje s pitagorejskim hodografo – lastnosti

Ločna dolžina regularne PH-krivulje je v polinomske odvisnosti od parametra t :

$$s(t) = \int_a^t \|\mathbf{r}'(\xi)\| d\xi = \int_a^t \sigma(\xi) d\xi.$$

Vektorsko polje enotskih tangent \mathbf{t} je racionalno v parametru t .

Torzijska ukrivljenost τ je racionalna funkcija parametra t .

V splošnem izrazi za κ , \mathbf{p} in \mathbf{b} niso racionalno parametrizirani.

Kvaternionska oblika PH-krivulj

$$\mathcal{A}(t) = u(t) + v(t)\mathbf{i} + p(t)\mathbf{j} + q(t)\mathbf{k}.$$

Kvaternionska oblika PH-krivulj

$$\mathcal{A}(t) = u(t) + v(t)\mathbf{i} + p(t)\mathbf{j} + q(t)\mathbf{k}.$$

$$\mathcal{A}^*(t) = u(t) - v(t)\mathbf{i} - p(t)\mathbf{j} - q(t)\mathbf{k}.$$

Kvaternionska oblika PH-krivulj

$$\mathcal{A}(t) = u(t) + v(t)\mathbf{i} + p(t)\mathbf{j} + q(t)\mathbf{k}.$$

$$\mathcal{A}^*(t) = u(t) - v(t)\mathbf{i} - p(t)\mathbf{j} - q(t)\mathbf{k}.$$

$$\begin{aligned}\mathcal{A}(t)\mathbf{i}\mathcal{A}^*(t) &= (u^2(t) + v^2(t) - p^2(t) - q^2(t))\mathbf{i} \\ &\quad + 2(u(t)q(t) + v(t)p(t))\mathbf{j} \\ &\quad + 2(v(t)q(t) - u(t)p(t))\mathbf{k}.\end{aligned}$$

Kvaternionska oblika PH-krivulj

$$\mathcal{A}(t) = u(t) + v(t)\mathbf{i} + p(t)\mathbf{j} + q(t)\mathbf{k}.$$

$$\mathcal{A}^*(t) = u(t) - v(t)\mathbf{i} - p(t)\mathbf{j} - q(t)\mathbf{k}.$$

$$\begin{aligned}\mathcal{A}(t)\mathbf{i}\mathcal{A}^*(t) &= (u^2(t) + v^2(t) - p^2(t) - q^2(t))\mathbf{i} \\ &\quad + 2(u(t)q(t) + v(t)p(t))\mathbf{j} \\ &\quad + 2(v(t)q(t) - u(t)p(t))\mathbf{k}.\end{aligned}$$

Velja: $\mathbf{r}' = \mathcal{A}\mathbf{i}\mathcal{A}^*$.

Kvaternionska oblika PH-krivulj

$$\mathcal{A}(t) = u(t) + v(t)\mathbf{i} + p(t)\mathbf{j} + q(t)\mathbf{k}.$$

$$\mathcal{A}^*(t) = u(t) - v(t)\mathbf{i} - p(t)\mathbf{j} - q(t)\mathbf{k}.$$

$$\begin{aligned}\mathcal{A}(t)\mathbf{i}\mathcal{A}^*(t) &= (u^2(t) + v^2(t) - p^2(t) - q^2(t))\mathbf{i} \\ &\quad + 2(u(t)q(t) + v(t)p(t))\mathbf{j} \\ &\quad + 2(v(t)q(t) - u(t)p(t))\mathbf{k}.\end{aligned}$$

Velja: $\mathbf{r}' = \mathcal{A}\mathbf{i}\mathcal{A}^*$.

$$\begin{aligned}\|\mathbf{r}'(t)\| &= \sigma(t) = \|\mathcal{A}(t)\|^2 = \mathcal{A}(t)\mathcal{A}^*(t) \\ &= u^2(t) + v^2(t) + p^2(t) + q^2(t).\end{aligned}$$

Hopfova oblika PH-krivulj

Definicija

Hopfova preslikava H je preslikava, ki slika iz $\mathbb{C} \times \mathbb{C} \rightarrow \mathbb{R}^3$ in je za $\alpha, \beta \in \mathbb{C}$ določena z naslednjim predpisom:

$$H(\alpha, \beta) = (|\alpha|^2 - |\beta|^2, 2 \operatorname{Re}(\alpha\bar{\beta}), 2 \operatorname{Im}(\alpha\bar{\beta})).$$

Hopfova oblika PH-krivulj

Definicija

Hopfova preslikava H je preslikava, ki slika iz $\mathbb{C} \times \mathbb{C} \rightarrow \mathbb{R}^3$ in je za $\alpha, \beta \in \mathbb{C}$ določena z naslednjim predpisom:

$$H(\alpha, \beta) = (|\alpha|^2 - |\beta|^2, 2 \operatorname{Re}(\alpha \bar{\beta}), 2 \operatorname{Im}(\alpha \bar{\beta})).$$

$$\alpha(t) = u(t) + iv(t), \quad \beta(t) = q(t) + ip(t).$$

Hopfova oblika PH-krivulj

Definicija

Hopfova preslikava H je preslikava, ki slika iz $\mathbb{C} \times \mathbb{C} \rightarrow \mathbb{R}^3$ in je za $\alpha, \beta \in \mathbb{C}$ določena z naslednjim predpisom:

$$H(\alpha, \beta) = (|\alpha|^2 - |\beta|^2, 2 \operatorname{Re}(\alpha\bar{\beta}), 2 \operatorname{Im}(\alpha\bar{\beta})).$$

$$\alpha(t) = u(t) + iv(t), \quad \beta(t) = q(t) + ip(t).$$

Velja:

$$\begin{aligned} \mathbf{r}'(t) &= H(\alpha(t), \beta(t)), \\ \|\mathbf{r}'(t)\| &= |\alpha(t)|^2 + |\beta(t)|^2. \end{aligned}$$

Preko pretvorbe $\mathcal{A} = \alpha + \mathbf{k}\beta$ lahko iz Hopfove oblike PH-krivulje dobimo kvaternionsko.

Hopfova oblika PH-krivulj

Definicija

Hopfova preslikava H je preslikava, ki slika iz $\mathbb{C} \times \mathbb{C} \rightarrow \mathbb{R}^3$ in je za $\alpha, \beta \in \mathbb{C}$ določena z naslednjim predpisom:

$$H(\alpha, \beta) = (|\alpha|^2 - |\beta|^2, 2 \operatorname{Re}(\alpha\bar{\beta}), 2 \operatorname{Im}(\alpha\bar{\beta})).$$

$$\alpha(t) = u(t) + iv(t), \quad \beta(t) = q(t) + ip(t).$$

Velja:

$$\begin{aligned} \mathbf{r}'(t) &= H(\alpha(t), \beta(t)), \\ \|\mathbf{r}'(t)\| &= |\alpha(t)|^2 + |\beta(t)|^2. \end{aligned}$$

Hopfova oblika PH-krivulj

Definicija

Hopfova preslikava H je preslikava, ki slika iz $\mathbb{C} \times \mathbb{C} \rightarrow \mathbb{R}^3$ in je za $\alpha, \beta \in \mathbb{C}$ določena z naslednjim predpisom:

$$H(\alpha, \beta) = (|\alpha|^2 - |\beta|^2, 2 \operatorname{Re}(\alpha\bar{\beta}), 2 \operatorname{Im}(\alpha\bar{\beta})).$$

$$\alpha(t) = u(t) + iv(t), \quad \beta(t) = q(t) + ip(t).$$

Velja:

$$\begin{aligned} \mathbf{r}'(t) &= H(\alpha(t), \beta(t)), \\ \|\mathbf{r}'(t)\| &= |\alpha(t)|^2 + |\beta(t)|^2. \end{aligned}$$

Preko pretvorbe $\mathcal{A} = \alpha + \mathbf{k}\beta$ lahko iz Hopfove oblike PH-krivulje dobimo kvaternionsko.

DPH-krivulje

Definicija

Za prostorsko polinomske krivuljo \mathbf{r} pravimo, da je DPH-krivulja, če sta tako $\|\mathbf{r}'\|$ kot $\|\mathbf{r}' \times \mathbf{r}''\|$ polinomske funkcije parametra t , torej če sta izpolnjena pogoja

$$\|\mathbf{r}'\|^2 = x'^2 + y'^2 + z'^2 = \sigma^2,$$

$$\|\mathbf{r}' \times \mathbf{r}''\|^2 = (y'z'' - y''z')^2 + (z'x'' - z''x')^2 + (x'y'' - x''y')^2 = (\sigma\omega)^2$$

za neka polinoma σ in ω .

DPH-krivulje

Definicija

Za prostorsko polinomsko krivuljo \mathbf{r} pravimo, da je DPH-krivulja, če sta tako $\|\mathbf{r}'\|$ kot $\|\mathbf{r}' \times \mathbf{r}''\|$ polinomske funkcije parametra t , torej če sta izpolnjena pogoja

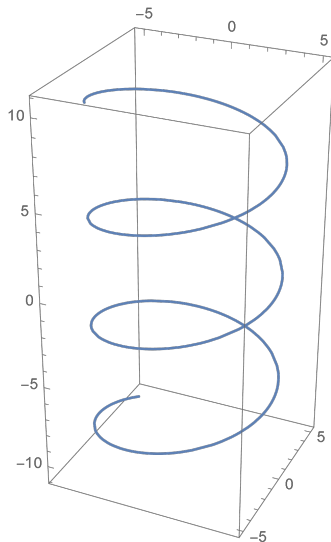
$$\|\mathbf{r}'\|^2 = x'^2 + y'^2 + z'^2 = \sigma^2,$$

$$\|\mathbf{r}' \times \mathbf{r}''\|^2 = (y'z'' - y''z')^2 + (z'x'' - z''x')^2 + (x'y'' - x''y')^2 = (\sigma\omega)^2$$

za neka polinoma σ in ω .

Frenetovo ogrodje $(\mathbf{t}, \mathbf{p}, \mathbf{b})$ in fleksijska ukrivljenost κ ter torzijska ukrivljenost τ so racionalno parametrizirane v parametru t .

Vijačnice

Slika: Graf vijačnice $\mathbf{r}(t) = (5 \cos t, \sin t, t)$.

Vijačnice

Definicija

Krivulja \mathbf{r} je vijačnica, če oklepa njena enotska tangenta \mathbf{t} konstanten kot ψ (kjer je $0 < \psi \leq \frac{\pi}{2}$) z nekim fiksnim enotskim vektorjem \mathbf{a} . Vektor \mathbf{a} predstavlja os vrtenja vijačnice.

Vijačnice

Definicija

Krivulja \mathbf{r} je vijačnica, če oklepa njena enotska tangenta \mathbf{t} konstanten kot ψ (kjer je $0 < \psi \leq \frac{\pi}{2}$) z nekim fiksnim enotskim vektorjem \mathbf{a} . Vektor \mathbf{a} predstavlja os vrtenja vijačnice.

Ker sta vektorja \mathbf{a} in \mathbf{t} enotska, potem velja

$$\mathbf{a} \cdot \mathbf{t} = \cos \psi.$$

Vijačnice

Definicija

Krivulja \mathbf{r} je vijačnica, če oklepa njena enotska tangenta \mathbf{t} konstanten kot ψ (kjer je $0 < \psi \leq \frac{\pi}{2}$) z nekim fiksnim enotskim vektorjem \mathbf{a} . Vektor \mathbf{a} predstavlja os vrtenja vijačnice.

Ker sta vektorja \mathbf{a} in \mathbf{t} enotska, potem velja

$$\mathbf{a} \cdot \mathbf{t} = \cos \psi.$$

Izrek (Lancret)

Krivulja z neničelno fleksijsko ukrivljenostjo je vijačnica natanko takrat, ko je za vse njene točke razmerje med torzijsko in fleksijsko ukrivljenostjo konstantno.

DPH-krivulje in polinomske vijačnice

Trditev

Če je krivulja polinomska vijačnica, potem je tudi DPH-krivulja.

DPH-krivulje in polinomske vijačnice

Trditev

Če je krivulja polinomska vijačnica, potem je tudi DPH-krivulja.

Izrek

Krivulja stopnje tri ali pet je polinomska vijačnica natanko tedaj, ko je DPH-krivulja.

DPH-krivulje in polinomske vijačnice

- Vsaka PH-krivulja stopnje 3 je (polinomska) vijačnica in hkrati DPH-krivulja.

DPH-krivulje in polinomske vijačnice

- Vsaka PH-krivulja stopnje 3 je (polinomska) vijačnica in hkrati DPH-krivulja.
- DPH-krivulje stopnje 5 (ki so hkrati tudi polinomske vijačnice) predstavljajo pravo podmnožico množice PH-krivulj stopnje 5.

DPH-krivulje in polinomske vijačnice

- Vsaka PH-krivulja stopnje 3 je (polinomska) vijačnica in hkrati DPH-krivulja.
- DPH-krivulje stopnje 5 (ki so hkrati tudi polinomske vijačnice) predstavljajo pravo podmnožico množice PH-krivulj stopnje 5.
- Za stopnje 7 ali več predstavlja množica DPH-krivulj pravo podmnožico množice PH-krivulj. Obstajajo tako vijačne kot nevijačne DPH-krivulje.

Polinom proporcionalnosti

Definicija

Polinomu $\alpha(t)\beta'(t) - \alpha'(t)\beta(t)$, ki ga sestavimo iz polinomov $\alpha(t) = u(t) + iv(t)$ ter $\beta(t) = q(t) + ip(t)$ za neke realne polinome $u(t), v(t), q(t)$ ter $p(t)$, pravimo tudi polinom proporcionalnosti polinomov $\alpha(t)$ in $\beta(t)$.

Polinom proporcionalnosti

Definicija

Polinomu $\alpha(t)\beta'(t) - \alpha'(t)\beta(t)$, ki ga sestavimo iz polinomov $\alpha(t) = u(t) + iv(t)$ ter $\beta(t) = q(t) + ip(t)$ za neke realne polinome $u(t), v(t), q(t)$ ter $p(t)$, pravimo tudi polinom proporcionalnosti polinomov $\alpha(t)$ in $\beta(t)$.

DPH-pogoj $\|\mathbf{r}' \times \mathbf{r}''\|^2 = (\sigma\omega)^2$ je ekvivalenten pogoju:

$$\alpha\beta' - \alpha'\beta = h\mathbf{w}^2,$$

kjer je h realen polinom, \mathbf{w} pa kompleksen polinom, za katera velja tudi

$$\text{st}(h) + 2\text{st}(\mathbf{w}) = \text{st}(\alpha\beta' - \alpha'\beta) = \text{st}(\alpha) + \text{st}(\beta) - 2.$$

Konstrukcija polinomskih vijačnic

$$\mathbf{z}(t) = \frac{\mathbf{a}_0(1-t) + \mathbf{a}_1 t}{\mathbf{b}_0(1-t) + \mathbf{b}_1 t},$$

kjer so \mathbf{a}_0 , \mathbf{a}_1 , \mathbf{b}_0 in \mathbf{b}_1 kompleksna števila, za katera velja $\mathbf{a}_0\mathbf{b}_1 - \mathbf{a}_1\mathbf{b}_0 \neq 0$.

Konstrukcija polinomskih vijačnic

$$\mathbf{z}(t) = \frac{\mathbf{a}_0(1-t) + \mathbf{a}_1 t}{\mathbf{b}_0(1-t) + \mathbf{b}_1 t},$$

kjer so \mathbf{a}_0 , \mathbf{a}_1 , \mathbf{b}_0 in \mathbf{b}_1 kompleksna števila, za katera velja $\mathbf{a}_0\mathbf{b}_1 - \mathbf{a}_1\mathbf{b}_0 \neq 0$.

Dva različna načina za konstrukcijo vijačnic:

Konstrukcija polinomskih vijačnic

$$\mathbf{z}(t) = \frac{\mathbf{a}_0(1-t) + \mathbf{a}_1 t}{\mathbf{b}_0(1-t) + \mathbf{b}_1 t},$$

kjer so \mathbf{a}_0 , \mathbf{a}_1 , \mathbf{b}_0 in \mathbf{b}_1 kompleksna števila, za katera velja $\mathbf{a}_0\mathbf{b}_1 - \mathbf{a}_1\mathbf{b}_0 \neq 0$.

Dva različna načina za konstrukcijo vijačnic:

- Pomnožimo števec in imenovalec zgornjega izraza s kompleksnim polinomom, da dobimo $\mathbf{z}(t) = \alpha(t)/\beta(t)$. Tako pridobljena $\alpha(t)$ in $\beta(t)$ preslikamo s Hopfovo preslikavo, da dobimo hodograf $\mathbf{r}'(t)$.

Konstrukcija polinomskih vijačnic

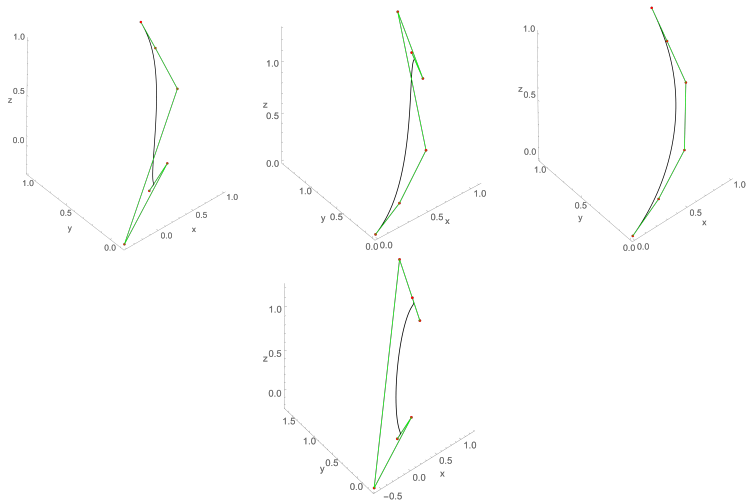
$$\mathbf{z}(t) = \frac{\mathbf{a}_0(1-t) + \mathbf{a}_1 t}{\mathbf{b}_0(1-t) + \mathbf{b}_1 t},$$

kjer so \mathbf{a}_0 , \mathbf{a}_1 , \mathbf{b}_0 in \mathbf{b}_1 kompleksna števila, za katera velja $\mathbf{a}_0\mathbf{b}_1 - \mathbf{a}_1\mathbf{b}_0 \neq 0$.

Dva različna načina za konstrukcijo vijačnic:

- Pomnožimo števec in imenovalec zgornjega izraza s kompleksnim polinomom, da dobimo $\mathbf{z}(t) = \alpha(t)/\beta(t)$. Tako pridobljena $\alpha(t)$ in $\beta(t)$ preslikamo s Hopfovo preslikavo, da dobimo hodograf $\mathbf{r}'(t)$.
- V zgornjem izrazu uporabimo racionalno reparametrizacijo $t \rightarrow \frac{f(t)}{g(t)}$, kjer sta $f(t)$ in $g(t)$ realna polinoma vsaj druge stopnje, ki sta si med seboj tuja. Spet pridobimo izraz oblike $\mathbf{z}(t) = \alpha(t)/\beta(t)$, in preslikamo $\alpha(t)$ in $\beta(t)$ s Hopfovo preslikavo, da dobimo hodograf $\mathbf{r}'(t)$.

Hermitova interpolacija z DPH-krivuljami stopnje 5

Slika: Štiri interpolacijske DPH-krivulje s pripadajočimi kontrolnimi poligoni za podatke $\mathbf{p}_i = (0, 0, 0)$, $\mathbf{p}_f = (1, 1, 1)$, $\mathbf{d}_i = (1, 0, 1)$ in $\mathbf{d}_f = (0, 1, 1)$.